

IZSTĀDES - CILVĒKU UN LAIKMETU ATSPUGUĻOJUMS RAKSTOS

Laika ritumā izveidojusies tradīcija, ka bibliotēkas, tāpat kā muzeji, savu sakrāto bagātību izvieto publiskai apskatei, ar nolūku parādīt pēc iespējas plašāku kādu tēmu, atspoguļot kādu personību. Bibliotēkai nav tiesības to vērtēt vai nopelt, objektīvi ir jāparāda faktu materiāls, bet mēs varam - radīt noskaņu, kurā bieži vien izpaužas attieksme.

Misiņi var lepoties ar senām izstāžu veidošanas tradīcijām. Jānis Misiņš ir pirmais, kurš sācis rīkot latviešu grāmatu izstādes.

1911. gadā Rīgā notika pirmā pedagoģiskā izstāde; tās katalogā redzams, ka izstādīti 633 latviešu valodniecības un grāmatniecības izdevumi, kā arī jaunatnes parauga bibliotēka skolām ar 358 grāmatām.

Tātad pavisam 991 grāmata. Visas tās ir Jāņa Misiņa ipašums... Avīze "Dzimtenes Vēstnesis" atzīmē izstādes latviešu nodaļu kā vienu no dekoratīvi labākajām iekārtojuma un eksponātu ziņā. Jāpiebilst, ka eksponātu skaita ziņā savu "patronu" mums vēl nav izdevies pārspēt.

Otra plašākā J. Misiņa sarīkotā izstāde ir Latvijas preses 100 gadu jubilejas pasākumā 1922. gadā.

Bez tam J. Misiņš veidojis Matisa Kaudzītes darbu izstādi viņa 75 gadu jubilejā un K. Valdemāra darbu izstādi Latviešu biedrības namā, pieminot K. Valdemāra simto dzimšanas dienu (1925).

Izstādēs Misiņš pats vienmēr ir aktīvi līdzdarbojies, sagaidāms apmeklētājus un noturēdams priekšlasījumus.

1932. gada žurnālā "Jaunā Raža" NR. 3/4 Žanis Unams saka: "Pēc Jāņa Misiņa pasākumiem grāmatu izstādes kļuvušas par parastu parādību."

Pārskatot jaunāka laika bibliotēkas atsauksmju grāmatu, redzams, ka vienmēr ir veidotas rakstnieku jubilejas izstādes.

Tā 1962. gadā bijušas izstādes Augustam Deglavam, Eduardam Veidenbaumam, Andrejam Upītim, Albertam Kronenbergam. 1963. gadā Rūdfolam Blaumanim, 1964. gadā Robertam Sēlim. 1965. gadā atzīmēta komponista Arvida Žilinska jubileja, bet 1967. gadā - aktierim Luijam Šmitam. Šai laikā netrūkst arī tematisku izstāžu par laikam aktuālām tēmām. Tā 1975. gadā notika izstāde par Padomju Latvijas varonīgām sievietēm - pagrīdniecēm. Par šim "svarīgajām" izstādēm atsauksmju grāmata klusē.

Ir veidotas daudzas labas un noderīgas izstādes. Lielu interesi radīja 1980. gadā izstāde "Latviešu ābece trijos gadsimtos".

80-to gadu beigās radās iespēja pētīt tādas tēmas un cilvēkus, par kuriem materiāli atradās specfondā.

1988. gadā divas izstādes bija veltītas latviešu grāmatizdevējiem - "Jānim Rozem" un "Akciju sabiedrībai Valters un Rapa".

Likvidējot specfondu, bibliotēka uzskatīja par savu pienākumu parādīt atklātībai Latvijas brīvvalsts laika grāmatniecības izdevumus, "nežēlībā" kritušo Latvijas un trimdā dzīvojošo autoru darbus.

Sākot darboties jaunajā ēkā, savu vietu bibliotēkas foajē atradušas arī trīs vecās, mīlās un stabilās Jāņa Misiņa izstāžu vitrīnas. Ekspozīciju apjomam pakāpeniski palielinoties, aizvien palielinās arī vitrīnu skaits.

Viena no pirmajām plašākajām izstādēm 1993. gada vasarā bija "Trimdas latviešu grāmata, 1945-1993". Tas bija mēģinājums parādīt neiespējamo, aptvert milzīgo darbu klāstu, ko latvieši paveikuši plašajā pasaulē. Gudras, skaistas un smeldzīgu ilgu apdvestas grāmatas.

Vēl 1993. gada nogale paliek prātā ar Edvarta Virzas 110 dzimšanas dienai veltīto izstādi. Arī šī dzejnieka vārds un darbi bija izcietuši savu trimdu specfondā. Uz izstādes atklāšanu bija ieradusies Edvarta Virzas meita Amarillis Lieknis.

Veidojot izstādes, rodas sadarbība ar atsevišķiem cilvēkiem vai sabiedrības daļu, kuri ieinteresēti attiecīgās izstādes tapšanā. Tā veidojās izstāde "Polijas-Latvijas vēsturiskās un kultūras saiknes". Latvijas poļu sabiedrība palīdzēja ar fotomateriāliem, stāstīja atmiņas, deva padomus. Tieši šī savstarpējā sadarbība deva vēlamos rezultātus.

Latvijas kultūras fonds iesaistīja bibliotēku pasākumu ciklā, gatavojoties Rīgas pilsētas 800 gadu jubilejas svinībām. Notikušas 3 izstādes, kurās tika slavināts Rīgas vārds, meklēts tā skanējums rakstos. Tās bija: "Rīga - finansu metropole gadsimtu mijā"; izstāde par Pārdaugavu: "Orman, nedzen savu zirgu!" un "Visi Rīgas nami skan" - grāmatas par Rīgu no 1901. līdz 1995. gadam. Pavisam cita - ceriņu smaržas un Haijama dzejas apdvesta bija izstāde "Debesu dārza saimnieks", veltīta Pēterim Upītīm. Likās, ka laiks izdzēsis kaislības un strīdus, kas viņoja ap selekcionāru dzīves laikā, bet izrādījās - viss turpinās ...

Bet ja ir ziedi, tad tuvu līdzās ir arī gleznas. Skatītājus ir priecējušas Margas Lielkrastes un Jurgā Skulmes gleznu izstādes. Īsu brīdi varēja iepazīties ar Jura Soikana grafiskajiem darbiem un ilustrētajām grāmatām.

Izstādes ir vajadzīgas ne vien skatītājiem, bet arī pašai bibliotēkai, lai sevi apliecinātu, atklātu bibliotēkas fondus.

Šodien var tikai minēt kādu Jānis Misiņš būtu gribējis redzēt savas bibliotēkas dzimšanas dienas izstādi. Iespējams, ka čaklais grāmatu rūķis un lielais savādnieks vēlētos, lai būtu izlikts viss, kas par bibliotēku 110 gados uzrakstīts.

Mēs centāmieš šo bibliotēkas biogrāfiju veidot kā iespēju aplūkot retus rokrakstus, dokumentus, fotogrāfijas.

Protams, arī mums gribējās palepoties ar savas bibliotēkas bagātību. Šoreiz jūs vitrinās neatradīsiet žurnālu rakstus, publikācijas, zinātnieku pārdomas. Ļāvām, lai runā paši materiāli: K. Valdemāra, Raiņa, Matisa Kaudzites vēstules.

Abu dižo grāmatnieku Kārļa Egles un Jāņa Misiņa sarakste. Aizkustinoši smalkas un sirsnīgas ir Jāņa Misiņa vēstules savai iecerētai - Annai Jaunzemei. Trīsdesmito gadu beigās J. Misiņam ir korespondence ar bibliotēkām un grāmatniekiem

Upsalā, Oslo, Ņujorkā, Ķelnē. Ar svētu goda prātu Misiņa iesākto darbu turpināja Kārlis Egle.

Arī viņam bija draugi un domu biedri, un ne tikai Latvijā. Ir iespējams apskatīt dažus paraugus no plašās Kārļa Egles sarakstes ar Indijas valodniekiem un bibliogrāfiem.

Mūsu izstādē runā raksti un mūsu priekšgājēju darbi. Bibliotēkas krātuvēs saplūduši Latvijas kultūras un garīguma rezultāti.

Šai izstādei simboliski varētu dot nosaukumu "Svēts mantojums", un mēs visi esam atbildīgi par tā turpmāko likteni.